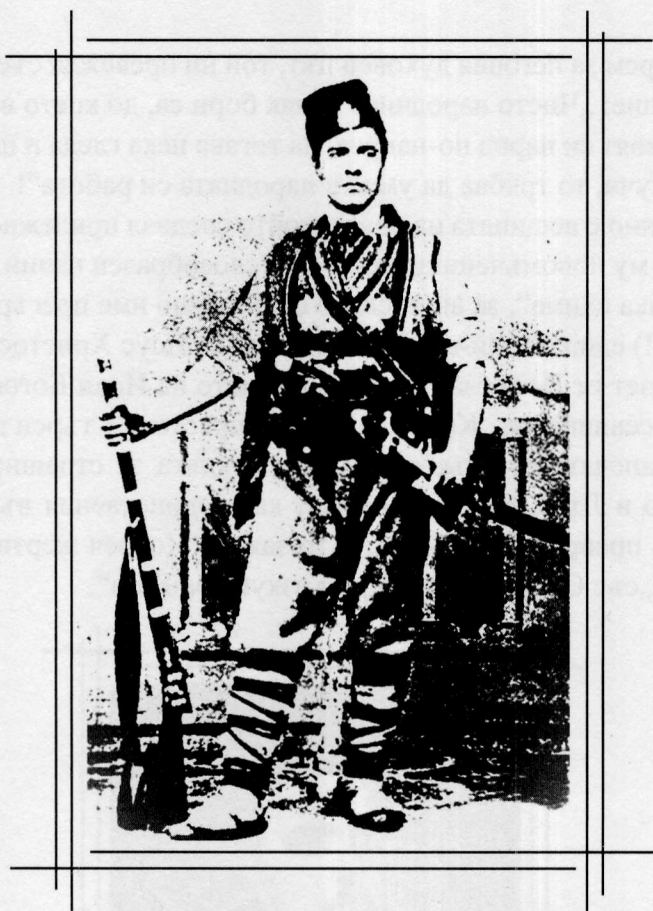

Лъвският скок

Със своя здрав разсъдък, критичен усет и нравствен реализъм Васил Иванов Кунчев от Карлово много рано ще е открил тайната в удивително методичното възсияване за новите български светци от началото на неговия век. Приел е монашеството като техния подход към подвига, с който е можел да спаси душите на сънародниците си с обета „Аз съм се обещал на Отечеството жертва за освобождението му“, и ясно го обяснявал: „Такова ми е предназначението – не да видя себе си на голям чин, а да умра, братко“! Като мъж на честта намирал опора за борбата си в думите на Христос „Син Човечески не дойде за да Му служат, но за да послужи и даде душата Си откуп за мнозина“. В широкия християнски смисъл на думата **диакония** тя означава служене в най-голям обseg – на братята, на ближните, на всички хора, на цялото човечество. Несъмнено е приел монашеското име Игнатий (което ще рече „огнен“!) с вярата, че дяконският му сан не отричал битността му на борец за свободата на българите, щом макар формално да бил оставил монашеското расо – дори като боец в Българската легия продължавал да се подписва „Дякон Игнатий“. Щом се явял случай за свещенодействие обаче, той се включвал в църковните служби като никога не се колебаел пак да нахлузи каноничния епитрахил щом обстоятелствата около възвисяващия душите ритуал го изисквали.

Забележително – но в реда на познатия му подход, щом става дума за Левски, е – че след като станал дякон, той залегнал упорито на богословието. През 1856-а постъпил в свещеническото училище на даскал Атанас Иванов в Стара Загора и се помни, че надминал всички по успех и старание. От времето на обучението му там са останали две тетрадки с толкова прилежни записки, че учените дълго изследваха (и още май не са наясно) дали това са неща, които той си е преписвал от църковните книги, или са негово собствено богословско творчество. Тогава той станал йеродякон и тази „свещеност“, добавена към сана му, той привнесъл и във всичките си сетнешни дела. Повече от всеки друг обречен на Бога човек спазвал обетите си за целомъдрие, послушание и нестяжение (отказ от материални богатства), независимо

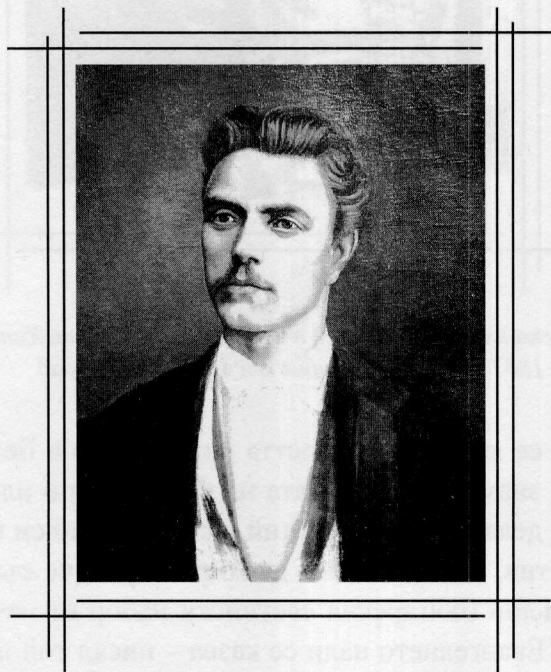

*Васил Левски като знаменосец в четата на Панайот Хитов през
1867 г. на фотография от 1867 г. в Белград*

дали в момента се явявал в битността на легионер в Белград, учител във Войнягово, знаменосец с четата на Филип Тотю или комитетски деец! Не само с дела – Дякон Игнатий и със словото си непрекъснато подчертавал за тия, които можели да го разберат, че съзнателно се е стремял да попълни българския светийски набор от началото на неговия век. „И в Евангелието нали се казва – писал той до карловския чорбаджия Ганчо Милев: – Човече! Трябва да работиш за народа си до смърт и сичко да жертваваш за него, там съм и аз! Ако ти умреш, нали и аз за тебе ся разпнах!“. Още по-близко до нещо, което скоро

ще разберем за неговия духовен път, той ни превежда със следващото си послание: „Чисто народният чияк бори са, до което вече време да избави своят си народ по-напред, па тогава нека гледа и на други! Ако той не случи, то трябва да умре в народната си работа“!

Именно с вешината на човек, който следвал прилежно пътя на известните му новомъченици, когато по своеобразен начин приел и своята „велика схима“, за ангелското си оброчно име прегърнал за сетно (кръстно!) един от най-силните символи за Исус Христос – Лъва. Образът е взет от Пета глава в Откровението на Йоан Богослов – точно където Всевишният, „Който седеше на престола“, търси достойния да отвори запечатаната със седем печата книга за страшната тайна на бъдещето и Лъва, когото посочват като единствения възможен кандидат, се превръща в „Агнец, като заклан“ (сиреч жертвен!) да бъде заклан и „със Своята кръв (да) ни изкупи за Бога“.

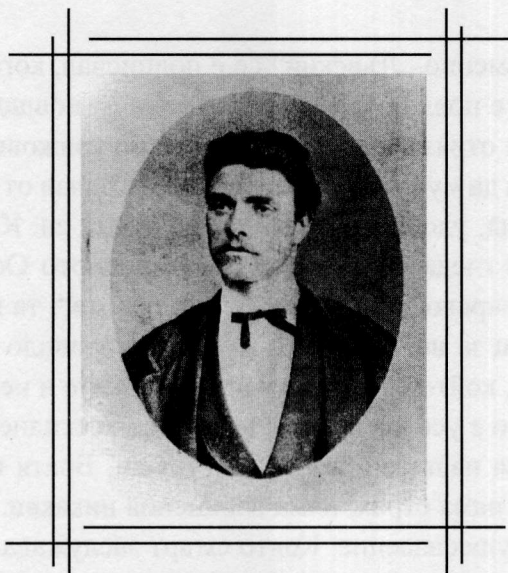

Портрет на Левски от неговия другар Георги Данчов Зографина

В. Лъвскій! Именно „Лъвский“ се е подписвал, когато като Апостол на свободата е поел по българските земи да повдига духа на народа си. Затова си отрязал дяконската коса, но грижовно я е завил и предал на майка си да му я пази, защото не се отричал от обета си пред Бога, а приемал вид, удобен за етапа на службата си. Както показват и писмата му, той гледал на Делото „за Народното Освобождение“ като на „дело Българско“ и затова е „святата работа“, та не е чудно, че живеел като светец за нея. Личното му верую правило е: „Чисто народният Българин, който е разбрал и вижда мъките и неволите на милия ни народ, който е усетил вече в сърцето си всекидневните горещи и кърпави сълзи на нашите обезчестени майки, Братя и сестри!!! от тирана! то за него няма страх, няма извинения никакви, а смъртта му е самата утеха и душеспасение. Която смърт заслужава гореречената ни слава от българския народ и венец от Бога. Инак от това той не е Българин, не е христенин, не е човек!“. А идеалът му е: „Да венчаем отечеството си с(ъс) Златна Свобода“.

Затова Левски е вярвал, че „да се спечели този свят дар, трябва по-напред да се жертва всичко, па и себе си“. Точен както във всичките си намерения е той и в кредото си: „Ако спечеля, печеля за цял народ, ако загубя, губя само мене си“. Воден от вярното си чувство, той пишел винаги Българин с главна буква – като Бога! – и грях ни е на душата, ако смятаме това за малограмотност, та го поправяме. С главни букви, както може да се види в цитираните текстове, той пишел и ценностите, на които служел. Които смятал за божествени.

В паметта на народа човек като него щял да си остане Лъвскій навярно и без съда, и без бесилото. Но пътят, който следвал, ги предполагал и затова той не се укрил при вестта за предателството – за да направел равностойно свято делото на бореца за национална свобода с подвига на светеца. Затова *е недостойно дори да се споменава, че е било гибел възсияването му от бесилото на 18 февруари 1873 г. При неговите дела и живот след великото му прозрение, че „ако е за Българско, то времето е в нас, а ние сме във времето; то нас обръща и ние него обръщаме“, това е обезсмъртяване за полет във Всевремието!*

Последната фотография на Васил Левски, по която е издирван от турската полиция, направена в Букурещ през 1872 г.

Със самоотвержеността си на главен апостол от създания през 1869 г. Български революционен централен комитет в Букурещ Левски успял да изгради Вътрешна революционна организация, която обединила българите за предстоящите въоръжени битки. Но не само традицията да се приеме оброчно име остава като завет от Новобългарския светийски набор, повел с подвига си борбата на българския народ за духовна и национална свобода още в зората на Възраждането. Хората на духа са в ядрото на всеки революционен комитет – учители, книжовници, свещеници. И посветени чрез саможертвата на мъчениците – те следват техния модел на подвиг.

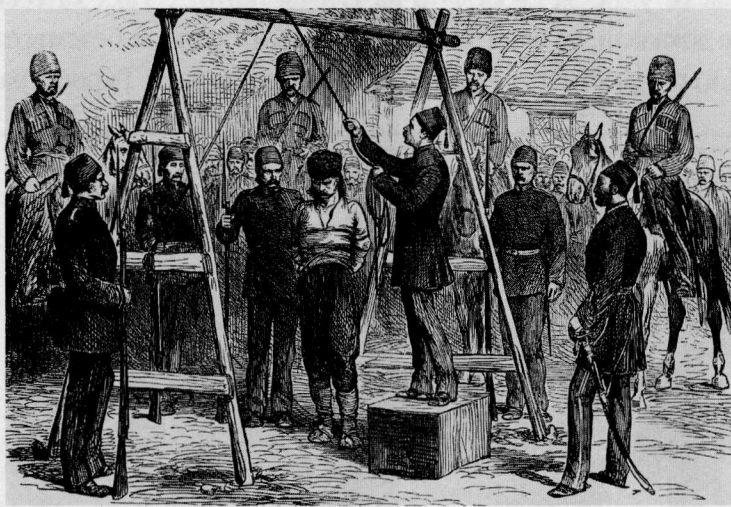
Не вехти войводи, а учители, сред които и мъчениците като Петър Бонев в Перушица, Васил Петлешков в Брацигово, Киро Петров в Бяла черква, Тодор Лефтеров от Михалци са вдигнали мирните си, божем, съселяни да отвоюват Свободата си. Когато през 1876-а легендарният Филип Тотю отказал да поведе събраната във Влашко чета към въстаналата България, оглавил я поетът вестникарин Христо Ботев. А никой не бил го виждал дори да пипне револвер, камо ли по механиците „да се зъби на тирана“ с гърмежи във въздуха! Той препа-

сал сабята, закупена за „хвъркатия Тотю“, а с първото ѝ изваждане от ножницата пленил не само кораба „Радецки“ за през Дунава, но и преклонението на капитана му пред столетието на върховния воин!

И новото въстание през април 1876-а турците пак удавили в кръв. Но то е победило с безчетните примерите с величавото мъченичество на революционери, които никой не е готвил нито за бойци, нито за светци! Председателят на Перущенския частен революционен комитет бил учителят Петър Бонев, другар на Левски още от Първа българска легия в Белград през 1861 – 1862-ра. Баща му бил един от първенците на селището и от нетърпение да предаде на едничкия си син своето голямо наследство – го оженил още 15-годишен, та младият Гинов посрещнал въстанието с шест деца и бременна съпруга. Съзаклятниците му възложили главното командване на въстаниците и когато на 27 април турци и потурнаци нападнали селото, въстаниците храбро ги отблъсквали. Но дошлата редовна турска войска с оръдеен огън помела укрепленията на перущенските защитници и в лютите сражения, с които отстоявали всяка сграда и всеки двор, загинал Петър Бонев. Оцелелите 600 души, вече предимно жени и деца, се укрили в каменната черква „Св. Архангел Михаил“. Снарядите разбили покрива, гранати се сипели по затворените в храма и десетки гинели. Рашид паша изпратил парламентьор с предложение да прекратят стрелбата, но въстаниците не приели. Преситени от зверствата на мюсюлманите над всеки по пътя им, въстаниците не повярвали, че ще изпълни обещанието си за пощада. Били сигурни, че мъжете ще бъдат съсечени, а децата и жените – измъчвани и обезчестени. Затова поели обет пред Бога да защитят вярата и честта на невестите и челядта си – оцелелите воители во Христá се решили на едничката оставена им възможност да изпълнят този си дълг пред тях. Когато турците подпалили и сетната крепост на бунтовниците – божия храм с жените и децата вътре! – оглавият сетната битка Спас Гинов застрелял своите рожби и бременната си невеста Гюрга. Сестрите му Люляна и Николина, както и племенницата му Ягода, го помолили да не ги оставя, а след това сложил край и на своя живот. Иван Тилев убил младата си жена Божия и балдъзата си Велика, която отчаяно го помолила „за тази

милост“. Когато се насочил към тримесечното си момиченце Марийка, му изтръгнали оръжието и не му позволили да го убие. Яростен, той хукнал навън да загине в битка с другOVERците и бил прострелян на двора пред храма. Гочо Мишев застрелял жена си Велика, детето си Атанас и накрая себе си. Кочо Честеменски застрелял дъщеря си Райна, жена си Теохана и едно момиче, негова роднина, което поискало също да я спаси като щерка си. Накрая прострелял себе си, а към кървавото си освобождение го последвали останалите наоколо. Така като свети мъченици во Христа само там избегнали нови страдания 23 жертви (според летописеца на събитията Иван Кепов) или 32 (според отчета на командващия сдружените сили на аскера и башибозука Рашид паша).

След нощта на 7 май 1876-а въстаниците от сборната дружина на поп Харитон в Дряновския манастир юнашки пробиха безжалостната обсада на редовната турска армия. Но в ръкопашния бой срещу безумно превъзхождащите ги по брой аскери повечето от бунтовниците загинали. Озверял, че е изпуснал оцелелите, главнокомандващият турските сили Фазлъ паша наредил да му доведат учителя Тодор Лефтеров, заловен в горящата света обител. Генералът знаел, че 24-годишният размирник е учил в прочутия манчестърски Оуенс колеж, а турчинът пък бил завършил американския Робърт колеж в Цариград, та искал от него да чуе за чий кеф имуществен и образован човек, който с брат си имал общ бизнес в Манчестър, се е повел по акъла на размирници. И тогава, до свещените прадревни скали зад Христóвия храм, двамата започнали страховит спор на английски. Говорели за смисъла и радостите на живота, за достойнството и честта, за правото на избор и свобода, за вярата в премъдростта да следваш Божиата промисъл, която окриля да избереш безсмъртието пред уредения богат живот и... Турчинът загубил изпита по доблест. Макар че Лефтеров стоял пред него без оръжие и не похулил Мохамед, а сразил противника си с божествената правота на своите слова, Фазлъ паша побеснял и го насякъл, след което – съвсем по варварски! – наредил да окачат късовете по тръните наоколо.

Рисунка с обесването на български въстаник, поместена в западния печат

Учителят Бачо Киро обаче успял да пробие читав обръча на низамите, докато те громели с круповските си оръдия и палели Дряновската света обител. Но когато се върнал в Бяла Черква, го предали селските чорбаджии от страх аскерът да не прегази и техните имоти. Местният бей Етем, който бил от род на потурчен българин, спасил селото от башибозука. Дори чрез защитника на Киро Петров опитал да отърве даскала от клупа, като го изкара – колкото за пред съда – луд. Но щом усетил какво му кроят, учителят – съвсем в стила на предишните български преподобномъченици – изповядал твърдо вярата си и пред съда дори изрецетирал на турски: „Аз един Бачо Киро съм, без страх от турчин комита съм! Пушка на рамо турих, Дряновски манастир намерих! Правдата си да диря излязох, въжето си на врата сам метнах!“.

Обесили го на 28 май в Търново. Редом с него изправили и помощника на главния апостол за Първи революционен окръг Георги Измирлиев Македончето. Преди да надянат и на него клупа, той извикал: „Колко

сладко е да се умре за свободата на Отечеството!“ Така като свещени воители и те доказали, че били заслужили да са избрани за безсмъртието на бесилото, върху което възсияли сред старопрестолния Търновград!

Рисушка в западния печат на поголовното клане в Батак след Априлското въстание през 1876 г.

Но безумните турски зверства вече били описани от водещи чужди кореспонденти. И те потресали европейските държави! В Германия, Англия, Франция, Русия, Италия, Австро-Унгария и САЩ се надигнало огромно възмущение срещу Портата. На събрания, митинги и парламентарни дебати в защита на българите застанали писатели, политици, учени от ранга на Виктор Юго, Джузепе Гарибалди, княз Ото фон Бисмарк, Уилям Гладстон, княз Алексей Церетелев, Джанюариъс Макгахан, Юджийн Скайлер, граф Николай Игнатиев, Хорас Мейнард, Чарлз Дарвин, Лев Толстой, Фьодор Достоевски, Иван Тургенев, Дмитрий Менделеев, Константин Иречек, Уолтър Беринг, Иван дьо Вестин, Жул Верн, сър Едуин Пиърс, Всеволод Гаршин, Василий Немирович-Данченко, Василий Верещагин, Иван Аксаков, Оскар Уайлд.

Така Свещената война на българите възкресила България не с воинските си победи, а с духовната сила в саможертвата на стотиците си – канонизирани и неканонизирани – преподобномъченици.